

קרח ג

מסביר זיין בפשטות⁷, אז תמורת זה וואס קרח ועדתו האָבן געקריגט אויף די מינויים פון משה אז עשה משה את כל המעשים מלבו⁸, און זיינען געווען אויסן דורך דער מחלוקת צו ווערן דערהויבן צו כהונה, התנשאות כו' — זיינען זיי דערנידעריגט געוואָרן ביז „ירדו גו' חיים שאולה“ — אַן עונש פון תכלית הירידה.

ועד"ז אין דעם עונש השריפה:

פון פשטות הכתובים איז משמע⁹, אז דער עונש השריפה איז געקומען צוליב דער פעולה פון הקרבת הקטורת, וואָס איז פאַרבונדן מיט אש; און וויבאַלד אז דאָס איז געווען אַן אש זרה¹⁰ (זיי זיינען דאָך ניט געווען קיין כהנים), דערפאַר איז „ואש יצאה מאת ה' ותאכל גו'“.

אַבער עס איז ניט אינגאַנצן פאַר-שטאַנדיק: די קטורת האָט דאָך משה זיי געהייסן מקריב זיין — הוּ אמת אז דאָס האָט געדאַרפט אַרויסברענגען דעם בירור פון „האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש“¹¹, „וכלכם אובדים“¹² — איז דאָך אַבער אין דעם לכאורה ניטאָ קיין שייכות צו זייער עיקר החטא, זייער

א. אין זייער מחלוקת אויף משה ואהרן זיינען קרח ועדתו באַשטראַפֿט געוואָרן מיט צוויי עונשים: „את כל האדם אשר לקרח“ און דתן ואבירם זיינען נבלע געוואָרן „וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה“¹, און די חמשים ומאתים איש מקריבי הקטורת זיינען פאַרברענט געוואָרן².

ס'איז ידוע אז די עונשים וואָס קומען מלמעלה זיינען מעין פון דער מעשה העבירה וואָס דער מענטש טוט ובלשון חז"ל: במדה שאדם מודד בה מודדים לו. — און דאָס איז לכולא עלמא, אפילו לויט דער דיעה⁴ אז שכר ועונש זיינען ניט ווי אַ מסובב פון די מצות ועבירות, נאָר ווי אַ סגולה/דיקער ענין: ועל אחת כמה לויט דער דיעה⁴ אז שכר ועונש זיינען ווי אַ טבעיות/דיקער מסובב פון מעשה האדם⁵.

דאַרף מען פאַרשטיין: וואָס פאַר אַ שייכות והתדמות איז דאָ אין די עונשים פון שריפה און בליעה צו זייער חטא ופגם — זייער מחלוקת אויף משה ואהרן⁶?

ב. בנוגע צום עונש הבליעה („וירדו גו' חיים שאולה“) וואָלט מען געקענט

(1) טז, לביג.

(2) שם, לה.

(3) סוטה ח, ב ואילך.

(4) ב' הדיעות הובאו ונתבארו בשליה בית אחרון (יב, איב).

(5) ראה גם תניא פכ"ד בהגהה. לקריש ח"ה ע' 135, ושי"ג.

(6) כן הקשה באברבנאל (השאלה הטי"ז) בנוגע לעונש הבליעה. וראה מפרשי התורה כמה ביאורים ע"ד הדרוש כו' והסוד.

(7) בחיי פרשתנו טז, לה. אמרי נועם (להר"י דילישקאש. קושטא שנת ש' ירושלים תשל"ל) שם. מושב זקנים שם, לב. וראה במדבר פייח, ד. אברבנאל עה"פ.

(8) טז, כח ואילך.

(9) טז, ו"ז (תנחומא ורש"י שם). לה, יז, ה (וראה משכיל לדוד בפרש"י שם). וראה אברבנאל שם.

(10) ע"ד בשמיני (יוד, א) בחטא נדב ואביהו. וראה תנחומא פרשתנו ה. פרש"י שם, ו: „שבו נשרפו כו'“.

(11) טז, ז.

(12) תנחומא ופרש"י הנ"ל.

מכולם שנשרף ונבלע¹⁹ ולמה נעשה בו שני דינים שאילו נשרף ולא נבלע הרי הבלועים מתרעמין ואומרים שלא הביא עלינו את כל הפורעניות הזה אלא קרח והרי הן נבלעין וקרח ניצול. ואילו נבלע ולא נשרף היו השרופים מתרעמין ואומרים שלא הביא עלינו את הפורעניות הזה אלא קרח והרי הן נשרפין והוא ניצול לפיכך נדון בשני מיתות²⁰.

ולכאורה אפילו אויב ער וואלט גע-ווען „נדון“ גאר מיט איין מיתה — אג-נעמענדיק אפילו אז די וואס זיינען נענש געווארן מיט דער אנדער מיתה וואלטן געהאלטן, אז דאס איז ניט גענוג ווייל זייער עונש איז מער חמור — וואלט דאך אויך קיין ארט ניט געווען אויף דער טענה „והוא ניצול“, וויבאלד אז ער ווערט באשטראפט מיט אן (אנדער) עונש מיתה.

ד. וועט מען דאס פארשטיין בהקדים הביאור אין וואס איז באשטא-נען די נקודה פון מחלוקת קרח: קרח'ס טענה איז געווען²¹: „כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'“,

ד.ה. ער האט געוואלט אז עס זאלן ניט זיין קיינע אונטערשיידן צווישן אידן, און אוודאי ניט קיין התנשאות פון איין איד אויף אנדערע אידן. וואס דאס מיינט (לפי דעתו) אז ביי אידן זאל זיין אחדות²².

זאגט אבער תורה, אז די טענה און הנהגה פון קרח איז גאר דער היפך פון אחדות — מחלוקת, און ווי דער תרגום

מחלוקת; און ווי עס ווערט מודגש אין דעם פסוק גופא (לאחרי שריפתם) „החטאים האלה בנפשותם“²³, וואס דאס מיינט „שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקב"ה“²⁴.

און נאכמער: דער אויבערשטער האט געהייסן אז מען זאל פון זייערע מחתות מאכן „רקעי פחים צפוי למזבח“, בכדי זיי זאלן זיין „לאות לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה“²⁵ — איז אויב מען זאל זאגן אז זיי זיינען נשרף געווארן צוליבן אש פון הקרבת הקטורת, פעלט דאך דער עיקר אינעם „אות“ אז דער עונש איז דערפאר וואס „נחלקו כו“²⁶.

מזו מען זאגן, אז דער עונש פון „נשרפו“ גופא האט א שייכות צום „זכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה“, דארף מען פארשטיין: אין וואס באשטייט די שייכות.

עד"ז פאדערט זיך ביאור בנוגע דעם עונש הבליעה: לפי הנ"ל איז דער עיקר הדגשה אין פרט פון „וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה“ (אין עונש הירידה לעומת זייער חטא ההתנשאות), אבער פון המשך הכתובים און מדרשי חז"ל איז משמע, אז עיקר העונש איז באשטאנען אין דעם פרט פון בליעה²⁷, ווי דער לשון רז"ל „בלועים“.

ג. אויך דארף מען פארשטיין וואס דער מדרש²⁸ זאגט, אז „קרח לקה יותר

(13) יו, ג.

(14) פרש"י שם.

(15) פרש"י שם.

(16) בפשטות י"ל שבוה גופא הוא האות כיון שקטורת הוא דבר השייך לכהנים, ואילו חלקו על הכהונה, לכן נשרפו (בהקרבת הקטורת). אבל באברבנאל שם וכן במשכיל לדוד שם לא פ"י כו.

(17) וראה כלי יקר טו, ל. ועוד.

(18) תנחומא פרשתנו ט. במדבר פ"ח, יט.

(19) וכו"ה בספרי פרשתנו יח, ת. לתד מ"ד

בסנהדרין (ק, א).

(20) טז, ג.

(21) וראה לקו"ש ח"ד ע' 1049 ואילך.

אתם לעכב²⁹ אותה הבדלה שהבדיל הקב"ה בין היום ובין הלילה כך תוכלו לבטל את זו".

די הסברה בזה: היות אז "בעשרה מאמרות"³⁰ נברא העולם" (ניט "במאמר אחד")³⁰ דעריבער איז די בריאה אין אן אופן פון "גבולות חלק הקב"ה בעולמו", אז עס איז דא א התחלקות מדריגות אין די נבראים³¹. יעדער נברא האט זיין הגבלה מיט וועלכע ער טיילט זיך אויס און אונטערשיידט זיך פון א צווייטן נברא³².

פונקט ווי עס זיינען די "גבולות" אין די זמנים פון "ערב ובקר", אז יעדער זמן האט זיך זיין ענין ותפקיד דוקא. און ווען יעדער באזונדער פירט אויס זיין תפקיד לויט דער הגדרה והגבלה פון זיין זמן, ווערט פון זיי ביידע א "יום אחד"³³;

אזוי איז עס אויך בנוגע דער עבודה ותפקיד פון יעדער נברא. תכלית ושלמות הבריאה איז דורך דעם וואס יעדער נברא פירט אויס זיין תפקיד צוליב וועלכן ער איז באשאפן געווארן אין זיין באשטימטער הגדרה והגבלה³².

ווען א נברא פירט ניט דורך זיין ענין ותפקיד לפי ענינו והגדרתו, נאר טוט די

טייטשט אפ "ויקח קרח" — "ואתפלג": ביי אז עס ווערט כללות ענין המחלוקת — כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו²² שנאמר²² ולא יהי' כקרח וכעדתו²³.

ולכאורה: ווי קומט עס אז זיין מאנען דעם ענין פון אחדות צווישן אידן, זאל ווערן — מחלוקת; און א מחלוקת אין אזא אופן גרוע, ביי אז יעדער מחלוקת וואס קען זיין ביי אידן איז פארבונדן מיט מחלוקת קרח²⁴?

ה. דער ביאור אין דעם איז מרומז אין דעם ענטפער פון משה רבינו "בקר וידע ה'"²⁵, ווי דאס ווערט אפגע-טייטשט אין מדרש²⁶ (און רש"י בריינגט עס אראפ בפירושו עה"ת): "אמר להם משה גבולות חלק הקב"ה בעולמו יכולין אתם לערב יום בלילה זהו שאמר הכתוב²⁷ בתחלה ויהי ערב ויהי בקר ויבדל אלקים בין האור ובין החושך וכו', וכך הבדיל את ישראל מן העכו"ם כו' וכך הבדיל אהרן שנאמר ויבדל אהרן להקדישו בקדש הקדשים²⁸ אם יכולין

(22) ובפרט להדיעה שאינה אסמכתא כ"א מן התורה ובמנין הלארין (ראה סהמ"צ להרמב"ם שורש שמיני, רמב"ן שם וועד).

(22*) י, ה.

(23) סנהדרין שם. וכ"ה בתנחומא פרשתנו י"ד. במדבר פ"ח, כ. וראה פרש"י טז, ד (תנחומא שם ד. במדבר שם, ו) מפני המחלוקת. פרש"י שם, כז: כמה קשה המחלוקת כו'. ובתנחומא שם ד (ובמדבר שם, ה): שהיו שכנים לקרח בעל המחלוקת. וראה לק"ש ח"ח ע' 104 ואילך, וש"נ.

(24) להעיר מאבות פ"ה מ"יו: כל מחלוקת כו' שאינה לשם שמים כו' זו מחלוקת קרח כו'.

(25) טז, ה.

(26) תנחומא פרשתנו ה. במדבר שם, ז. וראה תנחומא שם, ג. במדבר שם, ד.

(27) בראשית א, ד"ה.

(28) כ"ה בתנחומא. ובמדבר: בקדש קדשים. ובכתוב (ד"ה כג, יג) קדש קדשים.

(29) כ"ה בתנחומא לפנינו. אבל במדבר שם: לערב.

(30) ובכל מאמר כמה אותיות ובהן צירופים וחילופים כו' (ראה תניא ח"ב פ"א ופ"ב).

(30*) אבות רפ"ה.

(31) ראה הפירושים במאמר"ל הנ"ל בפרס שער ב' פ"ו. מדרש שמואל (אבות שם) — הובאו ונתבארו ב"ה פדה בשלום תרנ"ט. ד"ה הנ"ל (ו"ה) שלום רב) תש"ד.

(32) והטעם לזה הוא מצד הכוונה דדירה בתחתונים, ודוקא ע"י הריכוז בהבריאה מתגלית אחדותו הפשוטה של הקב"ה. וראה לק"ש ח"ז ע' 412 סעיף ז' ואילך, וש"נ. ובכ"מ. לקמן סעיף ט.

(33) ראה תנחומא שם ה'. ובמדבר שם ז': בשביל תשמישו של עולם.

ישנו את תפקידם, אז יעדער נברא זאל דורכפירן זיין באשטימטן תפקיד³⁹ און ניט דעם תפקיד פון א צווייטן נברא, וואס דאס בריינגט א מצב פון שלום אין דער בריאה [און ווי דאס איז אין דער הנהגה פון וועלט, כפשוטה, אז שלום און אחדות הערשט דאן ווען איינער איז ניט משיג גבול, ניט לוחם מיט'ן אנדערן צו צונעמען פאר זיך דאס וואס געהערט צום צווייטן וכו'].

עד'ז איז דאס אין מדריגות הקדושה³⁹, אז שלום איז דורך דעם וואס ס'איז נישטא קיין השגת גבול והתנגדות פון איין מדריגה קעגן א צווייטער — אין עולם⁴⁰ שנה ונפש, נאר יעדערע געפינט זיך אין איר גבול און ענין⁴¹.

(39) ובו גם פרטים שהם (מעין) תפקידם של שאר בני.

(39*) ראה גם לקושי חיו' ע' 227 ואילך. (40) ולהעיר מאיסור תחומין שענינו שמוציא את השבת למקום הקליפות, משאכ איסור מלאכה בשבת (ראה טעמי המצות להרחיז פ' בשלה. סידור הארז'יל כוונת עירוב, אזהרת בראשית (כר ג') תעד, ב. לקושי חיו' ע' 70 ואילך).

(41) ומובן שאין זה סתירה למה שיש בכח האדם להוסיף מחול על הקודש, בעולם בשנה ובנפש; בעולם — הפרשת מעשר תרומה קדשים וכו'. מוסיפין על העיר ועל העזרות (סנהדרין ב, א. שבעות יד, א.) שנה — ישראל מקדשינהו לזמני (ראה ביצה יז, א.), תוספות שבת ויום טוב, בנפש — קנין עבד כנעני, לגייר גר. ולהעיר מהגבולות שבישראל גופא (כבדויד) מרמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל, כל איש ואיש כ' נדבה רוחו כ' הריון נתקדש קדש קדשים כ' שוכה לכהנים ללוים —

כי זה עושה האדם, בכח התורה וע"פ ציווי, שהקביה שהציב הגבולות, הוא המצווה ונותן כח לאדם שבאופנים (וזמנים) מסויימים אפשר לו ומצוה להרחיב גבול הקדושה (ולהעיר מדרמ"צ מצות נדרים), והיה שלוחו של הקביה (ראה תנחומא ויגש ו: כבדו המצות שחן שלוחו. וראה לקו' ר"פ ויקרא (א, ג)). ואיכ מובן שכאשר משנה השליחות בטלה השליחות (רמב"ם הל' שלוחין ושותפין פ"א ה"ב

עבודה וואס איז באשטימט געווארן פאר א צווייטן נברא, איז ער גורם א בלבול אין די סדרי בראשית³⁴.

ו. כשם ווי עס זיינען דא די גבולות וחילוקים אין נבראים עצמם, עד'ז איז דאס אויך אין אור הקדושה וואס אין דער בריאה (דער ענין פון למעלה מהבריאה וואס איז אין דער בריאה), אז ס'איז דא א התחלקות אין די דרגות הקדושה, און אין יעדער פון די דריי בחינות עולם, שנה, נפש (עש"ן)³⁵:

ס'איז דא די התחלקות אין "עולם" — אין מקום — ולדוגמא, ווי די משנה³⁶ רעכנט אויס די עשר קדושות אין ארץ ישראל, זו למעלה מזו: עד'ז איז דאס דא אין "שנה" — זמן; די ימות החול, יום טוב, שבת, שבת שבתון — יוהכ"פ.

און אזוי אויך אין נפש, אין נשמות ישראל, ולדוגמא, די חלוקה כללית פון עמא תליתאי: כהנים לויים ישראלים (און אין כהנים גופא: כהן הדיוט ביו דער העכסטער דרגא פון כהן גדול), די חלוקה פון די צען סוגים ביי אידן: "ראשיכם שבטיכם" ביו "חוטב עציק" און "שואב מימך"³⁷; ביו צו ששים רבוא³⁸.

און כשם ווי דאס איז אין די נבראים עצמם אז די הנהגה הרצוי' איז "שלא

(34) ראה רמב"ן קדושים יט, יט. ובהנשמך לקמן הערה 39*.

(35) אשר על ענין ג' בחי' אלו הוא יסוד של הספר יצירה (אזהרת יתרו ע' תתטז ואילך).

(36) כלים פ"א מ"ז ואילך. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ז הי"ג ואילך.

— ולהעיר מוז'ג קסא, ב"י.

(37) ר"פ נצבים.

(38) שהם שרשים וכל שורש מתחלק כ' (תניא פל"ז (מח, א)).

וואס אידן זיינען מקדיש און ברענגען למשכן ומקדש.

און כעין זה איז אויך אין בחי' שנה': נישט נאר קדושת יו"ט איז פארבונדן מיט (און איז לפי ערך) עבודת ישראל, ווי-באלד אז ישראל דקדשינהו לזמני⁴¹, נאר אויך בנוגע שבת זאגט מען אויך דעם כלל "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת"⁴², וואס דער פירוש הפנימי אין דעם איז, אז די קדושת שבת בא א אידן איז מערער אויב זיין טרחא און עבודה אין די זעקס וואכעדיקע טעג איז מערער⁴³.

ובנפש: די גמרא⁴⁴ זאגט (בנוגע א כהן) „וקדשתו⁴⁵, לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון“, וואס י"ל (לויטן פשטות הלשון „וקדשתו“ אז מ'איז מוסיף אין די קדושה פון כהן⁴⁶ דורך דעם ישראל)⁴⁷, אז דאס איז נישט נאר אן ענין פון כבוד (ומשום דרכי שלום)⁴⁸, נאר א הנהגה וואס איז פארבונדן מיט (הוספה ב) ענין הקדושה⁴⁹ — „וקדשתו“.

און דאס אלעס איז בשעת ס'איז דא די

א. רמב"ם הל' שקלים פ"ד ה"ט. ובבבא דבריי עבודתם מחנכתם (שבועות טו, רע"א ובפרשי שם. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"א הי"ב). וראה לקריש חיד"ע 76 ובהערה 38.

48 ביצה יז, א.

49 ע"ז ג, א.

50 ראה לקריש שה"ש כד, א ואילך. ובארוכה ד"ה את שבתותי הישית. ועוד.

51 גיטין נט, ב.

52 אמור כא, ת. וראה פרשי גיטין שם.

ובפרשי עה"ת שם.

53 להעיר שכיש מתברכים ע"י הכהן — אזי ואני (הקב"ה) מברך את הכהנים (חולין מט, א. שריע אדה"ז א"ח ס"י קכח סו"ט"א).

54 וכן לדעת רב אשי שם. ועפ"ז מוכן שלא רק משמעות דורשין איכא בינייהו להדרשות שלפנ"ז.

55 ראה במשנה שם ובהמשך הגמרא שם.

56 וראה שריע אדה"ז א"ח סו"ט"א קכח.

ז. אבער דאס איז נאך נישט דער מצב פון אמתין שלום, ווארום וויבאלד אז יעדער דרגא איז אפגעטיילט פאר זיך (געפינט זיך אין „איר וועלט“) און האט קיין שייכות נישט מיט דער צווייטער, איז דאס „נפרדים“. עס קען אנגערופן ווערן „שלום“ בשם המושאל וויבאלד זיי האבן נישט מלחמה זה בזה, אבער עס איז נישט שלום (אויך מלשון השלמה) ואחדות.

אמיתית ענין השלום איז, ווען עס איז דא א השפעה והשלמה פון איין דרגה צו דער צווייטער. צוזאמען דערמיט וואס יעדע מדריגה האט איר באשטימטן ענין, איז דא די השפעה מזו לזו, ע"ד וקרא זה אל זה ומקבלין דין מן דין⁴² אדער — פון דער העכערער מדריגה אין דער נידעריקער. ווי רז"ל⁴³ זאגן וועגן בית המקדש משם אורה יוצאת לכל העולם כולו; און אזוי די השפעה פון שבת אין די ששת ימי החול⁴⁴, די השפעה וואס דער כה"ג איז ממשיך לבני ישראל⁴⁵, ברכות כהנים א.ו.וו.

[ועד"ז איז אויך לאידך: דער משכן וביהמ"ק איז מלכתחילה נבנה געווארן פון נדבת כא"א מישראל⁴⁶, אזוי איז אויך די המשכת הקדושה אין משכן וביהמ"ק פארבונדן מיט די קרבנות⁴⁷

ואילך. שריע חר"מ ס"י קפב ס"ב ואילך. ובכ"ז ישנו ענין הידור מצוה, חומרות וכו' — כי ג' מצויות התורה והשליחות. ולהעיר מהשקיים (כתובות צח, ב ואילך. מעילה כ, סע"ב. רמב"ם שם ה"ד. שריע שם ס"ח) כשמוסיף על שליחותו או הוי שליח או דבטלה השליחות.

42 ראה תרי"א ר"פ תשא.

43 ראה מנחות פו, ב ובפרשי שם.

44 דשבת מיני מתברכין כולי יומי (וח"ב סג, ב. סח, א).

45 ראה דרושי בהעלותך את הנרות.

46 וכן לאח"ז: ע"י השקלים לקרבנות ולבדק הבית.

47 להעיר מקרבנות דקין המזבח (שבועות יב,

מחיצה והבדלה צווישן די דרגות, אבער יעדע איז משפיע אין דער צווייטער.

ח. דורכדעם קומט מען צו צו דער העכסטער מדריגה אין שלום — צום תכלית ההשלמה והשלימות פון אלע מדרגות כאחת. ווי דער אלטער רבי⁵⁹ איז מבאר וועגן כלל ישראל, אז כולם צריכים זה לזה, און כל ישראל קומה אחת שלימה. פונקט ווי דאס איז, למשל, אין אברי גוף האדם, אז יעדער אבר האט א געוויסע תכונה ומעלה וואס איז נוגע און ברענגט תועלת צו די אנדערע אברים, אזוי איז עס אויך אין נמשל פון בני ישראל — און אין לשון פון אלטן רבין: כמשל האדם שהוא בעל קומה בראש ורגלים שאף שרגלים הם סוף המדרגה ולמטה והראש הוא העליון ומעולה ממנו מ"מ הרי בבחינה אחת יש יתרון ומעלה להרגלים שצריך להלך בהם וגם הם מעמידי הגוף והראש וגם כשאירע כובד בראש מקיזין דם ברגלים ונרפא ומקבל חיותו ממנו ונמצא שאין שלימות להראש בלתי הרגלים כך הנה כל ישראל קומה אחת שלימה.

ועד"ז איז דאס אויך אין בחי' „עולם“, אז די שלימות פון דער העכסטער מדריגה פון די עשר קדושות איז ווען „עשר קדושות הן“, ווען עס זיינען דא אלע עשר קדושות⁶⁰.

(57) לקו"ת ר"פ נצבים.

(58) ועצ"ע שהרי אין הקדושות תלויות זבין (ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"ט). ומזה נלמד גם למ"ד דלא קדשה לעת"ל. וכשבאו בה פריצים (במחנה לוי"י — את"ל ד)חללוהו** אוכלים ק"ק

(*) דהעשר קדושות בכללות נכללים בה' מנחות: מחנה שכינה, לוי, וישראל — וראה זבחים קטו, ב. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ז ה"א, ובמפרשי המשניות כלים שם (ר"ש ורא"ש שם מ"ז. אלי' רבה שם משנה ט'. ועוד).

(**) ראה חידושי הרמב"ן וריטב"א מכות יט, א. מלחמות ע"ז נב, ב. שו"ת חת"ם יו"ד סרס"ד ד"ה

און אויך אין „שנה“: די גאנצקייט⁵⁹ און שלימות ענין השנה, איז ווען עס זיינען אין איר דא אלע ימות החול, שבתות און ימים טובים [בדוגמא ווי דאס איז כפשוטו — בחיצוניות — וואס שנה איז מלשון שינוי⁶⁰ און שני^{60*}: א יאר ווערט צונויפגעשטעלט פון אלע ארבע תקופות מיט אלע זייערע שינוים].

ובזה יובן, אז אין דעם ענין השלום והאחדות — ווי פון אלע פרטים ווערט צונויפגעשטעלט איין גאנצע מציאות — זיינען נוגע דוקא זייערע „גבולות“ חילוקים והגדרות, ווארום התאחדות אלס מציאות אחת שלימה (סיי אין עולם סיי אין שנה סיי אין נפש) שאפט זיך דוקא מצד זייער התחלקות אלס באזונד-דערע פרטים (ניט מצד דעם תוכן השוה בכולם): ווי מ'זעט דאס אין גוף האדם, אז ווען קען מען זאגן אז דאס איז א גאנצער שלימות'דיקער גוף, דוקא ווען ער האט אין זיך אלע חילוקים פון ראש גוף ורגל, ביז צו רמ"ח אברים ושס"ה גידים שונים⁶¹.

בהיכל... — וראה מכתבי תורה מכתב ו (נעתק בצפצ"נ עה"ת פרשתנו ית, יוד). ולהעיר מהפלוגתא בשעת סילוק מסעות... — וראה לקו"ש חכ"א ע' 253 ובהערות שם.

(59) להעיר מדחז"ל עה"פ שנה תמימה (ערכין לא, א). הצ"צ לתהלים (יהל אור) עה"פ (תהלים יט, ח) תורת ה' תמימה (ס"ד, ח).

(60) אוה"ת ר"פ מקץ (שלה, סע"ב).

(60*) ראה ראב"ע בא יב, ב.

(61) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1141 ואילך. ספר הערכים חב"ד ח"א ע' אברים. וש"נ.

ואמרתי ואילך, סי' רל"ג סד"ה אמנם (שצוין שם). ועוד.

(...) ספרי פרשתנו ית, יוד. זבחים סג, א. מנחות ח, טע"ב.

(****) מנחות צה א ואילך.

און דורך דער כניסה פון כה"ג ביוהכ"פ אין קה"ק איז ער ממשיך דעם ענין השלום והשלמות — און נאך העכער, ביז אחדות הפשוטה — אין די מדריגות פון אידן ווי זיי זיינען אין זייער פרטיות/דיקע דרגות הקדושה.

י"ד. לויט דעם וועט מען פאר-שטיין וואס חז"ל⁶¹ זאגן „קרח שפקח הי' מה ראה לשטות זה", וואס פון לשון „שפקח הי'" (כאטש אז מ'האט וועגן זיין פקחות ביז אהער ניט געלערנט און ניט געהערט) איז משמע, אז פון דעם ענין גופא ווייס מען אז „פקח הי'" און בכל זה זאגט מען „מה ראה לשטות זה", אז אין דער „פקחות" איז אריינגעמישט אן ענין פון „שטות".

די הסברה אין דעם: דער גדר הפקחות והחכמה איז, ווי רז"ל⁶² זאגן — „איהו חכם הרואה את הנולד", אז ער זעט ניט נאר דעם אנטפלעקטן טייל פון א זאך, נאר אויך דעם באהאל-טענעם פנימיות/דיקן תוכן פון דער זאך, וואס ווערט נתגלה ערשט שפעטער.

ד.ה. די טענה פון קרחין „כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'", אז ס'איז ניטא קיין ארט אויף התחלקות ביי אידן, איז מצד זיין חכמה ופקחות, וואס ער האט געזען דעם ענין השלום והאחדות ווי דאס איז בשרשו, וואו ס'איז ניטא קיין חילוקים, נאר בלויז אחדות הפשוטה⁶³, וואס דאס וועט נתגלה ווערן לעת"ל אויך אין דעם שלום ואחדות אין וועלט. און ווי עס

ט. דער ענין פון שלום און אחדות אין די דריי בחינות הנ"ל, איז נאר בשייכות צו דער בריאה (כולל עולמות עליונים), ווארום וויבאלד אז „בעשרה מאמרות נברא העולם", וואס דערפאר איז כללות הבריאה צונויפגעשטעלט פון ריבוי התחלקות, כנ"ל, איז אויך דער אור הקדושה אין עולם שנה נפש (ד.ה.) ווי ער ווערט נמשך אין זמן און מקום, וואס זיינען אין גדר פון התחלקות (ושינויים) אויסגעשטעלט אין דער התחלקות פון עשר⁶⁴ קדושות, עשר מדריגות כו', וועלכע שטעלן צוזאמען איין שלמות/דיקן ענין — די קדושה פון דעם אויבערשטן אין וועלט.

אבער ווי דער אור הקדושה איז (מצד עצמו)⁶⁵, און נאך העכער — (בשרשו, למעלה מעלה, ביז אין עצמותו ית', וואס איז מופשט פון יעדער גדר ותואר, איז דארט ניט שייך דער גאנצער גדר פון שלום והתאחדות — דער אויבערשטער כ"ה איז אחדות הפשוטה⁶⁶).

און אויך די אחדות איז פועל און זעט זיך אין דער קדושה הנ"ל פון עולם שנה ונפש: אין קה"ק — מקום ארון אינו מן המדה⁶⁷, אז מקום גופא איז למעלה מן המקום (וואס דאס איז נאר מצד העצמות כיודע). אין „שנה"⁶⁸ — יוהכ"פ וואס איז אחת⁶⁹ בשנה; און אין „נפש" — ס'איז דא בלויז „כהן גדול אחד"⁷⁰.

(61) ראה פרדס שער ב.

(62) ראה תניא דפניא: שכמו שנשמת האדם כו'.

(63) ראה גם לקריש חיי" ע' 413 ואילך, וש"נ.

(64) יומא כא, א. וש"נ.

(65) וכן הוא בשבת שהעלי' הוא למעלה מהזמן

— לקרית שה"ש כה, סע"א. אוה"ת שבועות ע' פו. ובכ"מ.

(66) ראה תודיה עד אחת (מנחות יח, א) יחידה.

(67) נתחומא שם, ובמדרש רבה שם, ח. פרש"י פרשתנו טז, ו.

(68) נתחומא ובמדבר' שם ורש"י שם ו.

(69) תמיד לב, א.

(70) להעיר שקרח רצה לעשות מהגבורות — העלאה ממטה למעלה — עיקר (לקרית פרשתנו נד, סע"ב ואילך. ובכ"מ).

שטייט⁷¹ וועגן דעם זמן פון לעת"ל, ולא ילמדו איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותו".

דאס איז אבער געווען א „שטות“, ווארום אזא אחדות אמיתית ופשוטה קען זיין בלויז בשרשו (און לעת"ל), משא"כ דא למטה אין זמן פון „היום לעשותם“⁷², איז אזא הנהגה⁷³ (ניט נאָר ניט קיין ענין פון אחדות ושלום, נאָר אדרבה) היפך השלום — מחלוקת.

יא. דער ביאור בזה: בשעת אַז מ'זאגט „כל העדה כולם קדושים“, אַז די קדושה איז ביי אַלעמען גלייך און דער-פאַר קען אויך אַ ישראל (ניט קיין כהן) אַריינגיין אין בית המקדש מקריב זיין קרבנות און קטורת, איז וויבאַלד דאָס איז ניט זיין מדרי' און אופן העבודה, ווערט פון דעם — ואתפלג: דער ניצוץ (בורא⁷⁴) אלקי וואָס איז דאָ ביי יעדן אידן (וואָס מצד דעם איז ער אויך מקבל די השפעה פון קדושת כה"ג דורך דער עבודה פון כה"ג) ווערט נסתלק למעלה (וואָרום די מדרי' פרטית פון דעם אידן קען ניט פאַרנעמען די מדרי' נעלית פון קדושה), און זיין ניצוץ (נברא) פרטי איז יורד ונבלע למטה.

און עד"ז בכללות ישראל: ווען ס'איז ניטאָ דער „תתנשאו על קהל ה'", עס

פעלן די מחיצות המבדילות צווישן כהנים לויים וישראלים, און צווישן כה"ג ושאר העם [וואָס דוקא מצד דער מחיצה והבדל איז דאָ (יעצט) די שלימות השלום והאחדות, אַז איין מדרי' איז משפיע צו דער צווייטער, און דורך דעם זיינען זיי אַלע משלים דעם ציור קומה פון כללות ישראל], ווערט דאָן דער פילוג והתחלקות צווישן אידן: די עלי' והסתלקות פון די עליונים שבָּעם, און די ירידה פון די תחתונים⁷⁵ שבָּעם⁷⁶.

יב. און דערמיט איז מובן ווי די עונשים פון שריפה ובליעה זיינען מדה כנגד מדה — כנגד דעם חטא פון מחלוקת, ווייל זיי ביידע (כאחד) דריקן אויס דעם פילוג ופירוד (הסתלקות וירידה):

דורך שריפה ווערט דער כליון והסתלקות פון די העכערע⁷⁷ און איידע-לערע טיילן פון דבר הנשרף⁷⁸; און דורך בליעה „וירדו גו' חיים שאולה“, פון די נידעריקע טיילן⁷⁹, וועלכע זיינען ניט שייך צו נתעלה ונכלל ווערן למעלה (דורך שריפה).

(75) ועד שבירת הכלים דתהו, דלהיות שהיו אורבים מרובים וכלים מועטים, נסתלקו האורות למעלה והכלים נשברו ונפלו למטה (ראה בארוכה ד"ה אחרי מות תרמ"ט. ובכ"מ). וראה הערה 79.

(76) ע"פ הנ"ל מובן מאמר המשנה אבות פ"ה מ"ז ד, מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים וכו' זו מחלוקת קרח וכל דעתו, דמפשוט הלשון משמע דהמחלוקת גופא סופה להתקיים (וראה מדרש שמאל לאבות שם)

— כי כאשר המחלוקת היא לש"ש, אזי מתקיימים ב' הדעות, דמכיון שהמחלוקת הוא מצד זה שכן צ"ל מצד „שמים“ או מוכרחות ב' הדיעות, משא"כ כשאינה לש"ש, שנעשה פירוד וביטול ב' הדיעות. וראה לקרית שם. יהל אור (להצ"צ) סוף ע' קצ ואילך.

(77) ראה אגה"ק סט"ז (קכא, ב).

(71) ירמ' לא, לג. וראה ד"ה תקעו תרצ"ד ס"ב, ובכ"מ.

(72) לקרית שם לענין ד, קרח שגה ברואה, דהנהגה זו דהגבורות עיקר אפשר להיות רק לעת"ל, עיי"ש.

(73) להעיר ממצות עריית (דרמ"צ כט, ב ואילך) שלמעלה הם יחידים נעלים ונפלאים כו' שנעשה שם יחוד שלם בתכלית שלימות היחוד, אבל למטה בבניע עלמא דפרודא, א"א להתגלות שם יחודים אלו, כ"א נעשה ערוה ורע גמור כו' עיי"ש.

(74) ראה ע"ה שער דרושי אביע"פ פ"א. הובא בלקרית ראה כז, א.

יג. עפ"ז איז אויך מובן וואס ער זאגט אין מדרש אז קרח איז נענש גע- ווארן מיט ביידע עונשים, מיט שריפה און מיט בליעה. ווארום זייענדיק דער מקור ושרש המחלוקת⁸⁴, וואס ער האט אלעמען מפתה געווען⁸⁵, דערפאר האט אויך זיין עונש כולל געווען באופן גלוי ביידע חלקים וקצוות פון דעם פירוד ופילוג⁸⁶.

און ווען ער וואלט נענש געווארן נאר מיט איינער פון זיי, אדער שריפה אדער בליעה, וואלט געווען די טענה „והוא ניצול“ הצלת חלק העליון, אדער הצלת חלק התחתון, וואו דער עונש (הפירוד) האט ניט אנגעריירט.

און דעריבער איז ביי קרח'ן געווען ביידע עונשים, „שנשרפה נשמתו (עליו- נים שבו) וגוף קיים (תחתונים שבו) ואח"כ נתגלגל עד מקום הבלועים ונבלע“⁸⁷.

יד. פון דעם איז א הוראה אין אלע זמנים ובפרט בזמננו אנו:

עס זיינען דא אזוינע וואס טענה'ן, אז צוליב שלום וקירוב הלבבות דארף מען ניט מקפיד זיין אויף די מחיצות והבדלות, וואס דער אויבערשטער האט איינגעשטעלט אין וועלט — אנהויב- דיק פון אראפוארפן די מחיצה והבדלה צווישן מענער און פרויען, עדות בגט וקידושין, מצרף זיין צו א מנין א.ו.וו.:

[דאס איז אויך מתאים בפשטות, מיט די חילוקים אין די עונשים ונענשים כפשטו⁷⁸: מיט שריפה זיינען נענש גע- ווארן די „ר"ג איש מקריבי הקטורת“, וואס זיי זיינען געווען⁷⁹ „נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם“⁸⁰, „ראשי סנהד- ראות“⁸¹; און דער עונש פון בליעה איז געווען „סביב דתן ואבירם“ (און כל האדם אשר לקרח) וואס זיינען אויך פריער געווען אנשים פחותים, ווי דער- ציילט אין דער תורה לפני זה, וועגן זייערע חטאים, ביז אז זיי ווערן אנגע- רופן רשעים].

ומהאי טעמא איז אין דעם עונש פון „ירדו חיים שאולה“, מודגש דער ענין הבליעה. דערמיט ווערט אויך געמיינט דער ניצוץ הקדושה וואס איז דא אין די מדר'י התחתונים, וואס דורכן ביטול פון די מחיצות ווערט ער נבלע אין שאולה, ג' קליפות הטמאות, כידוע⁸² בנוגע די ניצוצות וואס געפינען זיך אין קליפות אז די ניצוצי קדושה (וואס פון זיי זיינען מקבל חיות די קליפות הטמאות)⁸³ זיינען „בבחי בליעה בהם“.

(78) ראה בארוכה שליה פרשתנו (שנח, א ואילך) בההפך שבין ר"ג איש השרופים לבין דתן ואבירם הבלועים.

(79) בשליה שם, דחטאם של ר"ג איש הא בדוגמת נדב ואביהו, וכן מיתתם ה' ע"י הקטורת כמו נדב ואביהו. וחטא נדב ואביהו ה' דמתו ע"י הקירוב, היינו שה' בבחי' רצוא בלי שוב, וע"ז כלים דתתו, כמבואר בארוכה בדי' אחרי מות שם.

(80) טז, ב.

(81) תנחומא, ב. פרשי' שם, א ד"ה דתן.

(82) סה"מ עת"ר ע' קב ואילך. ד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט פ"ו. וראה המשך תעריב פרק שעד. ד"ה ויגדלו הנערים תרס"ה.

(83) ראה סה"מ עת"ר שם: וכמ"ש ב"מ בענין אבק דאשתאר מנורא דהיינו מה שנשרף ונברר ממנו כל חלקי הטוב ונשאר יבש וריקן מטוב והו' הגקח"ט. ומ"מ יש בהם קצת טוב כו'.

(84) ראה בחיי פרשתנו טז, ל"א-ל"ב.

(85) ראה פרשי' ר"פ. וראה תנחומא ז. פרשי' טז, יט.

(86) ועפ"ז יובן מה שלא נזכר קרח בפירוש (בתחלה) ביחד עם השרופים ולא עם הבלועים, כי בכל אחד מהם מתגלה רק פרט א' של המחלוקת. (87) לשון רש"י סנהדרין קי, א. וראה לשון תנחומא ובמדביר (שבהערה 18). וראה שליה שם.

עס דארף זיין צווישן די פארשידענע סוגים, וואָרעם ס'איז אַ שלום וואָס איז געבויט אויף תורה, וואָס „כל נתיבותי שלום“⁸⁸;

און דורכדעם איז מען זוכה צו דעם זמן וואָס „לא יהי' שם כו' מלחמה ולא קנאה ותחרות“⁸⁹, עס וועט קומען משיח וואָס איז מזרע דוד ושלמה⁹⁰ (וואָס אויף שלמה שטייט⁹¹ „הוא יהי' איש מנוחה גוי ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו“) — כאַטש אַז אויך דעמאָלט וועלן אידן זיין מובדל פון אומות העולם כמש״נ⁹² ועמדו זרים⁹³ — „ויתקן“ את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר⁹⁴ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

(משיחות ש״פ קרח תש״ז.
מוצש״ק י״א שבט תשל״א)

פרואוון שאַפן אַן ערבוביא אין דת ואמונה צווישן אידן און להבדיל אומות העולם; אַ פרצה אין דער מחיצה המבדלת בין ישראל לעמים היל״ת, דורך דעם אזוי גערופענעם „גיוֹר“ שלא כהלכה. וכו' וכו'.

זעט מען פון מעשה קרח אַ הוראה:

אַ ווען מען וויל ח״ו מבטל זיין גבולות וואָס „חלק הקב״ה בעולמו“, איז נוסף על העיקר — אַז דאָס איז היפך תורת משה וואָס זי איז תורת השם, נחלקו על הקב״ה — בריינגט מען דער־מיט ניט קיין שלום, נאָר, פאַרקערט: פירוד הלבבות,

זאָכן, וואָס בעצם זיינען זיי אַפגע־טיילט אַדער גאָר אַ היפך איינער פון צווייטן, קען צווישן זיי ניט זיין קיין חיבור, נאָר סיידן דורך אַ מחיצה וואָס איז מפסיק צווישן זיי [ע״ד דוגמא, די שייכות פון „מים“ און „אש“ קען זיין דוקא ווען עס איז דאָ אַ הפסק (פון דער קדירה וואו די מים געפינען זיך, וכיו״ב). אַנדערש, איז ניט נאָר ניטאָ קיין תועלת פון דעם חיבור, נאָר דער חיבור בריינגט אַ ביטול לגמרי פון דער מציאות פון צווייטן].

דוקא דורך אויפהאַלטן און פאַר־שטאַרקן די מחיצות וגבולות וואָס „חלק הקב״ה בעולמו“, און יעדער איינער און איינע פירט דורך זיין תפקיד צוליב וועלכן דער אויבערשטער האָט זיי באַ־שאַפן, ווערט אויפגעטאָן שלום, וואָס

(88) משלי ג, יז.

(89) רמב״ם סוף הלכות מלכים.

(90) ספר המצות להרמב״ם מל״ת שסב. פיה״מ ר״פ חלק יסוד הי״ב. אגרת תימן (ע״פ תנחומא ס״פ תולדות. אגדת בראשית פמ״ד). וראה מפרשי הזהר

ח״א (ק״, ב). ושי״נ.

(91) דה״א כב, ט.

(92) ישעי' סא, ה.

(93) ראה אוה״ת סוכות ע' איתשסו ואילך. המשך תרס״ז ריש ע' ע.

(94) רמב״ם הלכות מלכים ספ״א.

(95) צפנ״י ג, ט.

קרח ז

הכהנים שומרים על שער המוקד ועל שער הניצוץ.⁷

ד.ה. דער רמב"ם לערנט ווי דער תירוצ' פון אב"י, אז עס איז נ"ט קיין פלוגתא צווישן די צוויי משנה'ס — איז תמוה⁸: פארוואס פסק'נט דער רמב"ם ווי אב"י, ס'איז דאך א כלל אז אב"י ורבא הלכה כרבא?⁹

ב. אין פירוש המשניות¹⁰ זאגט דער רמב"ם, אז דאס וואס עס שטייט אין דער משנה (חמשה על) חמשה שערי העזרה איז עס "לדעת ת"ק, לפי שיש מן התנאים מי שאמר חמשה שערים היו לעזרה והוא המדבר כאן, ויש מהם שאמר ז' והיא דעת רבים .. ולדעת החכמים ה' המשמר על חמשה שערים מן השבעה".¹¹

איז נ"ט מובן: דער רמב"ם הויבט אן צו פארענטפערן די סתירה (פון דער שפעטערדיקער משנה "שבעה שערים היו בעזרה") מיטן תירוצ' פון רבא — אז עס איז א פלוגתא פון תנאים (תנאי היא"), און דער תנא פון דער משנה האלט אז "חמשה הוו" — און איז מסיים

א. בשייכות צו דער מצוה פון שמירת מקדש דורך די כהנים און לוויים (אויף וועלכער מאיז נצטווה געווארן אין אונזער פרשה¹) — זאגט די משנה אין אנהויב מס' מדות: בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש כו' והלוים בעשרים ואחד מקום כו' חמשה על חמשה שערי העזרה כו'.

אין א שפעטערדיקער משנה² שטייט אבער "שבעה שערים היו בעזרה כו'" (און מ'רעכנט זיי אויס בפרטיות) — אז עס זיינען געווען (ניט "חמשה", נאר) "שבעה שערים"?

אויף דער קשיא ענטפערט די גמרא³ צוויי תירוצים: "אמר אב"י תרי מינייהו (פון די "שבעה שערים") לא צריכי שימור [און דערפאר זאגט דער תנא אז די שמירה איז נאר "על חמשה שערי העזרה"]. רבא אמר תנאי היא .. ואיכא תנא דאמר שבעה ואיכא תנא דאמר חמשה הוו".

דער רמב"ם אין יד החזקה⁴ ברענגט אראפ פון ביידע משנה'ס — (א) "ושבעה שערים היו לה"⁵, (ב) "והיכן היו הלוים שומרים .. ועל חמשה שערי העזרה" — און איז גלייך מוסיף⁶ דעם טעם פארוואס די שמירה איז נאר אויף חמשה פון די שבעה שערים: "שהרי

(7) ועד"ז פי' בה"מפרש" תמיד שם ד"ה אמר אב"י. וברבינו גרשום, פי' הרא"ש, ר"ש (ריש מדות), ועוד — פירשו באופן אחר. וראה משנה למלך להל' ביה"ב פ"ה ה"ד.

(8) כמו שהקשה בהר המור"י להל' ביה"ב שם. ועוד.

(9) ב"מ כב, ב. פרש"י פסחים עו, ב ד"ה אמר לך, ועוד — ראה אנציקלופדיא תלמודית ע' הלכה סכ"ו, ושו"נ. וראה שם הדעות האם רק כשחולקים בדין כלל הוא או בכ"מ.

(10) ריש מדות.

(11) ועד"ז פי' ברע"ב ריש מדות.

(1) יח, א ואילך. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע כב. מל"ת 10. חינוך מצוה שפח. שצא.

(2) שם משנה ד'.

(3) תמיד כו, א.

(4) הל' ביה"ב פ"ה ה"ד. שם פ"ה ה"ח.

(5) ועד"ז כתב בהל' כלי המקדש פ"ז ה"ז.

(6) הל' ביה"ב פ"ה שם.